

УДК 341.96:347.124

ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ФОРМИ ЗЛОВЖИВАНЬ ПРАВАМИ НА ПАТЕНТИ, НЕОБХІДНІ ДЛЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ СТАНДАРТІВ

Козачук Н. О.

Аспірант кафедри міжнародного приватного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент кафедри Міжнародного приватного права О. І. Виговський.

Анотація. У статті вперше в українській правовій науці обґрунтовано необхідність визначення поняття зловживання правами на патенти, що необхідні для функціонування стандартів, та запропоновано відповідне визначення. Окреслено, що у випадку реалізації патентовласником прав на патенти, що включені до стандартів, призначенням права на патент є захист інновацій шляхом можливого відшкодування витрат на винахід та одержання винагороди за інноваційну діяльність, у той час як насправді у випадку зловживання таким правом відбувається здобуття впливу на ринок чи домінуючого становища для стягнення безпідставно великих роялті або виключення конкурентів з ринку. З огляду на те, що у доктрині США та ЄС хоча й існують намагання виділити різні типи зловживань правами на патенти у стандартах, такі спроби не мають системного характеру та змішують їх види та форми, запропоновано класифікацію зловживань правами на патенти у стандартах на види та виділено основні форми, у яких ці зловживання можуть втілюватися. Розкрито сутність таких видів зловживань правами на патент, як патентна засідка та притримання патенту. Визначено найбільш розповсюджені форми здійснення зловживань правами на патент шляхом відмови у наданні ліцензії на відповідний патент, застосування судової заборони на його використання або нагромадження роялті.

Ключові слова: патент, що необхідний для функціонування стандарту, зловживання правом, притримання патенту, патентна засідка, судова заборона, нагромадження роялті, відмова у наданні ліцензії.

Постановка проблеми. Міжнародні недержавні стандарти відіграють надзвичайно велику роль у розвитку сучасного суспільства та необхідні для впровадження інновацій у інформаційно-комунікаційних технологіях (ІКТ) та інших галузях, використовують різноманітні технічні винаходи, охоронювані патентами. В умовах, коли власник патенту зловживає своїми правами, розповсюдження стандарту може уповільнюватися чи навіть припинятися, позитивний ефект від стандартизації, а також нормальне функціонування ринку, можуть опинитися під загрозою. За таких умов постає необхідність характеристики цього явища шляхом визначення поняття зловживання правами на патенти, що необхідні для функціонування міжнародних недержавних стандартів, класифікації його на види та форми.

Проблема зловживань правами на патенти, що необхідні для функціонування міжнародних недержавних стандартів, набула особливої актуальності із виникненням багатомільйонних судових спорів у США та ЄС. Актуальність цієї проблеми в Україні підтвер-

джується тим, що певні форми патентного тролінгу не тільки зустрічаються в Україні, але й боротьба з ними вже стала об'єктом законотворчості (напр., проект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони промислових зразків» (№1891)). У боротьбі за внутрішній ІКТ ринок України, патентовласники можуть звернутися до українського суду з вимогами щодо виключення продукту з ринку та/або сплати роялті. У такому випадку сторони ймовірно застосовуватимуть аргументи, якими користувалися у подібних спорах у США та ЄС. При вирішенні таких спорів важко переоцінити важливість вивчення світового досвіду. Враховуючи євроінтеграційний курс нашої держави та прагнення стати повноправним учасником світових економічних процесів, аналіз цієї проблеми та врахування досвіду інших країн для боротьби із нею актуальний і в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки проблема зловживань правами на патенти доволі нова, адже постала лише на початку ХХІ сторіччя, в українській юридичній науці це питання ще не досліджувалося. У той же час, впроваджуючи визначення зловживання правами на патенти у стандартах, доцільно спиратися на концепцію зловживання правом, вивченням якої займалися М. Агарков, М. Бару, Т. Боднар, В. Грибанов, С. Зайцева, Н. Кузнєцова, В. Кулаков, Н. Малєїн, О. Малиновський, І. Новицький, Й. Покровський, В. Резнікова, М. Рубашенко, В. Рясенцев, М. Самойлова, М. Стефанчук, О. Фонова, Т. Яценко та інші. Класиками західної доктрини у цьому питанні вважають Л. Дургуїта, Л. Йоссеранда, М. Планіоля та Д. Ріперта. Ці вчені розробили концепцію зловживання правом, яка лягає в основу концепції зловживання правами на патент, що необхідний для функціонування стандарту.

З-поміж західних вчених дослідженням зловживань правами на патенти у стандартах та характеристикою різних проявів цього явища займалися Д. Герадін, М. Лемлі, Г. Кері, М. Керріер, Б. Кобаяші, У. Петровчич, Дж. Райт, Г. Ховенкамп та інші. Ці вчені сформували загальне розуміння концепції зловживань правами на патенти у стандартах, дослідивши, якими є основні прояви таких зловживань, та проаналізувавши судову практику.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Ні вітчизняна, ані західна юридична наука поки що не надали системного уявлення про явище зловживання правами на патенти в контексті прийняття міжнародних приватних стандартів, тому актуальним є визначення поняття зловживань правами на патенти у стандартах, виділення основних видів та форм відповідних зловживань. Визначення видів та форм зловживань правами на патенти у стандартах є надзвичайно важливим у зв'язку з тим, що доволі часто, аналізуючи певні судові прецеденти, західні вчені змішують ці поняття, не приділяючи достатньої уваги їх класифікації. Тому у цій статті вперше в українській юридичній науці запропоновано визначення поняття зловживання правами на патент, що необхідний для функціонування стандарту, здійснено класифікацію відповідних зловживань на види та форми та надано характеристику відповідних видів та форм.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є визначення поняття зловживань правами на патенти, що необхідні для функціонування стандартів, яке б базувалося на загальному визначенні зловживання правом, проте враховувало специфіку відносин, пов'язаних із стандартизацією. Цілями цієї статті також є класифікація зловживань правами на патенти, що необхідні для функціонування стандартів, та характеристика видів та форм відповідних зловживань.

Основні результати дослідження. Перш ніж перейти до визначення поняття зловживань правами на патенти, що необхідні для функціонування стандартів, слід розібратися зі значенням концепції зловживання правом, якій надавалася увага багатьох вчених, проте

через «невизначеність цього явища у законодавстві та наявність суперечливих поглядів науковців на вказану проблематику» [1, с. 1], ми вбачаємо необхідність уточнити наше розуміння концепції зловживання правом.

Суть принципу заборони зловживання правом передано у ч. 3 ст. 41 Конституції України, де закріплено, що «Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства» [2]. Цивільний кодекс України у ч. 3 статті 13, яка регламентує межі здійснення цивільних прав, закріплює, що «Не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах» [3].

Вчені розбилися на два великі табори: тих, хто заперечує можливість існування цієї концепції: М. Агарков, С. Братусь, Н. Малєїн, М. Планіоль, Д. Ріперт, В. Рясенцев, М. Самойлова, – та тих, хто визнає необхідність її впровадження: Ю. Васильєв, В. Грибанов, Л. Дургуїт, Л. Йоссеранд, О. Малиновський, Й. Покровський, В. Резнікова, Т. Яценко.

Прибічники першого табору вважають, що «суб'єкт позбавлений можливості (права) обирати заборонений варіант поведінки тому ... він діючи всупереч правилу заборонної норми, здійснює елементарний делікт, правопорушення, злочин» [4, с. 40]. На наш погляд, така позиція спричинена побоюванням того, що, визнаючи існування зловживання правом, виникає необхідність обмеження відповідних зловживань. Якщо критерієм такого обмеження будуть моральні норми, які є доволі відносним поняттям, або розсуд суду, неможливою стане нормальна реалізація прав.

Ті, хто визнає необхідність введення поняття зловживання правом, вважають, що зловживання правом завжди зовні спирається на суб'єктивне право і формально не суперечить об'єктивному праву, але у кінцевому випадку може призвести до правопорушення [5]. Наголошується, що хоча зловживання правом слід відрізнити від делікту, перше може призвести до останнього, тобто це два різні явища, між якими може існувати причинно-наслідковий зв'язок [6].

Обґрунтованим є визначення зловживання як різновиду формально правомірної вольової та усвідомленої діяльності (дії) суб'єкта з недобросовісної реалізації свого суб'єктивного права не за його призначенням, що заподіює шкоду суспільним інтересам, чи інтересам третіх осіб, або створює реальну загрозу її заподіяння [1, с. 34].

У випадку реалізації патентовласником прав на патенти, що необхідні для функціонування стандартів, призначенням права на патент є захист інновацій шляхом надання права отримати відшкодування витрат на винахід та одержання винагороди за інноваційну діяльність, у той час як у випадку зловживання таким правом відбувається здобуття впливу на ринок чи домінуючого становища для стягнення завищених роялті або виключення конкурентів з ринку.

Пропонуємо визначити зловживання правами на патент, що необхідний для функціонування стандартів, як різновид формально правомірної вольової та усвідомленої діяльності (дії) патентовласника, який використовує своє право на патент, що необхідний для функціонування стандарту, у межах закону, але всупереч основній меті цього права, що заподіює шкоду учасникам ринку та/або споживачам, або суспільним інтересам, чи інтересам третіх осіб, або створює реальну загрозу її заподіяння.

Слід розрізнити дві категорії патентів: ті, які використовуються у стандарті, але без яких стандарт може і далі ефективно функціонувати, а також ті, без яких ефективно функціонування стандартів неможливе. Останню категорію патентів називають патентами, що необхідні для функціонування стандартів (standard essential patents – SEPs). Необхідність для функціонування стандарту виявляється у тому, що використання товарів, послуг або

методів ведення бізнесу, які відповідають певним стандартам, неможливе без порушення прав патентовласника.

У дослідженнях взаємозв'язку прав інтелектуальної власності та стандартів, західні вчені, намагаючись охарактеризувати зловживання правами на патенти у стандартах [7, с. 6-10; 8; 9], найчастіше описують такі зловживання: патентна засідка (patent ambush), притримання патенту (patent hold-up), нагромадження роялті (royalty stacking), відмова надавати ліцензію на відповідний патент (refusal to license), застосування судової заборони на використання відповідного патенту (injunctive relief).

Класифікації видів зловживань правами на патенти у стандартах бракує системності. Плутанина у термінології спричинена тим, що аналізуючи, наприклад, справу Рембас, одні автори називають зловживання Рембасу патентною засідкою [10], а інші – притриманням патенту [8, с. 7]. Спостерігалось також введення визначення різних видів зловживань правами на патенти у стандартах в одній праці [11, с. 4], проте у більш пізніх працях при характеристиці справ ці ж автори ототожнюють патентну засідку та притримання патенту, що включає оманливе діяння [7, с. 24-30]. На наш погляд, цей підхід є хибним.

Доцільно здійснювати поділ зловживань правами на патенти у стандартах на види за темпоральною ознакою, тобто, базуючись на тому, коли патентовласник вчинив дії, які заклали основу для відповідних зловживань. Можна виділити два види відповідних зловживань: патентну засідку та притримання патенту.

Патентна засідка – це різновид зловживань правами на патент, який здійснюється під час процесу стандартизації і стосується ситуації, коли «під час розробки та прийняття стандарту член організації зі стандартизації приховує інформацію про патент, який стосується стандарту, а потім заявляє, що користування прийнятим стандартом порушує його права на патент» [11, с. 24]. Оманлива поведінка патентовласника здійснюється саме під час розробки або прийняття стандарту, закладаючи основу для здійснення зловживання після прийняття та розповсюдження стандарту.

Поведінка патентовласника, яка вводить в оману учасників процесу стандартизації, сприяє усуненню конкуренції між технологіями, які змагаються за включення до стандарту під час процесу стандартизації. Таким чином, патентовласник створює хибне уявлення про те, що технологія, включена до стандарту, буде доступна безкоштовно або за невелику плату, у той час як після впровадження відповідного стандарту патентовласник всупереч взятим на себе зобов'язанням вдається до зловживань.

Другим видом зловживань правами на патенти у стандартах є притримання патенту – це форма договірної шантажу, коли члени міжнародної організації зі стандартизації здійснюють певну інвестицію, пов'язану з включенням певної технології до стандарту, а після прийняття стандарту з'ясовують, що їх продукція, яка відповідає стандарту, порушує права патентовласника [7, с. 6].

Чим більшими є витрати на перехід до альтернативної технології, тим більшу плату патентовласник може вимагати за надання ліцензії на відповідний патент. Безсумнівно, така практика патентного шантажу зменшує привабливість інвестицій у науково-дослідницькі проекти та має несприятливі наслідки для галузі ІКТ.

Основною відмінністю між цими двома видами зловживань є час вчинення патентовласником дій, які заклали основу зловживання. У випадку патентної засідки оманлива поведінка патентовласника у процесі стандартизації закладає основу для подальших зловживань правами на патенти, у той час як саме зловживання здійснюється вже після прийняття та розповсюдження стандарту. У випадку ж притримання патенту патентовласник

добросовісно виконує взяті на себе у процесі стандартизації зобов'язання, однак після імплементації стандарту, внаслідок дії певних сторонніх чинників, наприклад, набуття патенту іншим суб'єктом, вдається до зловживань.

На наш погляд, необхідно обмежити поняття притримання патенту, виключивши випадки, коли патентовласник вдається до недобросовісних дій у процесі стандартизації. Тоді, на прикладі нещодавньої судової практики у США, до випадків патентної засідки можна віднести справи Дел, Юнокел, Рембас, Бродком, а справа Ен-Дата є класичним прикладом притримання патенту, оскільки лише в останній справі відповідач не здійснював оманливих дій в процесі стандартизації. Аналогічно, у ЄС справи Рембас та Кволкомм є різновидами патентної засідки, а справа АйПіКом є прикладом притримання патенту.

Найбільш розповсюдженими формами, в яких може втілюватися патентна засідка або притримання патенту, є: нагромадження роялті, відмова надавати ліцензію на відповідний патент, застосування судової заборони на використання відповідного патенту.

Нагромадженням роялті визначають ситуацію, коли користування одним стандартом створює загрозу порушення прав багатьох патентовласників, тому, для того, аби не порушувати права патентовласників, користувач стандарту повинен сплатити роялті декільком різним патентовласникам [12, с. 1993]. Небезпека для нормального використання стандарту виникає тоді, коли загальна сума роялті, яких вимагають патентовласники для користування стандартом, є настільки високою, що їх сплата може поставити під сумнів доцільність використання такого стандарту. Навіть коли багато незалежних патентовласників стягують незначний відсоток за користування своїми об'єктами права інтелектуальної власності, сума вимог декількох патентовласників може бути значною платою за користування правами інтелектуальної власності [7, с. 9]. Особливо гостро ця проблема постає з використанням стандартів взаємодії у галузі ІКТ, де один стандарт включає чисельні технології. Після того, як організація зі стандартизації затверджує стандарт, власник патенту, що необхідний для функціонування стандарту, може вимагати настільки високі роялті, що інші члени організації будуть неспроможні використовувати розроблений ними стандарт [13, с. 329]. Це призводить до результату, коли ціна продукту, що відповідає стандарту, зростає, а продажі падають.

Наступною формою зловживань правами на патенти, що включені до недержавних стандартів, є відмова надавати ліцензію на користування патентом. Загалом, у праві інтелектуальної власності відмова надавати ліцензію на патент – це один із проявів реалізації виключного права патентовласника, яке визнається у всіх юрисдикціях. Відмова у наданні ліцензії для користування патентом, що необхідний для стандарту, може призвести до «виключення виробників з ринку товарів, які відповідають стандарту, і, коли відповідність стандарту де-факто або де-юре обов'язкова, із цілого ринку» [8, с. 104]. Мотивом для такої поведінки може бути необхідність усунення конкурента з ринку. У такому разі це завдання буде суперечити основній меті реалізації суб'єктивного права патентовласника – якою є захист винаходу від недобросовісного використання та розвиток інновацій шляхом відшкодування витрат на останню. Тому відмова у наданні ліцензії патентовласників у контексті взаємодії патентів та стандартів може бути формою зловживання.

Однак чи не найбільш дискусійною формою зловживань правами на патенти, що необхідні для функціонування стандартів, є застосування судової заборони на використання патенту. Право забороняти використання патенту без згоди патентовласника третім особам є одним із невід'ємних прав патентовласника: «... патент надає його власнику ви-

ключне право забороняти іншим особам використовувати винахід (корисну модель) без його дозволу, за винятком випадків, коли таке використання не визнається згідно з законом порушенням прав власника патенту» [14].

За умов, коли відповідач готовий сплачувати необхідні роялті за користування патентом та добросовісно виконувати всі умови ліцензійного договору – «зацікавлений ліцензіат» – заборона використання ним патенту може бути формою зловживання.

Для мінімізації цього виду зловживань необхідно вимагати від патентовласника взяття на себе зобов'язань надавати ліцензію на патент, необхідний для стандарту, на умовах ФРЕНД – вільного, розумного та недискримінаційного доступу та переконувати суддів утримуватися від застосування судової заборони на використання патентів у стандартах [12, с. 2044], адже навіть погроза застосування судової заборони на використання патенту може надати патентовласнику інструмент для визначення роялті значно вищих за економічно обґрунтовані, що призведе до сповільнення, а не розвитку інновацій [12, с. 1992-1993].

Висновки. Пропонується ввести у вжиток поняття зловживання правами на патент, що необхідний для функціонування стандартів, як різновиду формально правомірної вольової та усвідомленої діяльності (дії) патентовласника, який використовує своє право на патент, що необхідний для функціонування стандарту, у межах закону, але всупереч основній меті цього права, що заподіює шкоду учасникам ринку та/або споживачам, або суспільним інтересам, чи інтересам третіх осіб, або створює реальну загрозу її заподіяння.

Зловживання правами на патенти, необхідні для стандартів, поділяються на патентну засідку та притримання патенту. У випадку патентної засідки патентовласник вдається до недобросовісних дій в процесі стандартизації, що дозволяє йому здійснити зловживання правами на патент у майбутньому, у той час як у випадку притримання патенту патентовласник добросовісно бере участь у процесі стандартизації, проте вже після впровадження стандарту вдається до зловживання.

Найрозповсюдженішими формами втілення відповідних зловживань є нагромадження роялті, відмова надавати ліцензію на відповідний патент, застосування судової заборони на використання відповідного патенту. Наслідки кожного із таких зловживань можуть перешкоджати функціонуванню цілих технологічних галузей, зачіпати інтереси споживачів та суспільства. Тому напрямками удосконалення наших результатів дослідження та висновків має стати пошук правових механізмів протидії зловживанню правами на патенти, необхідні для функціонування міжнародних стандартів, спираючись на досвід, у першу чергу, США та ЄС.

Список використаної літератури

1. Резнікова В. Зловживання правом: поняття та ознаки / В. В. Резнікова // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1. – С. 23-35.
2. Конституція України [Текст] : офіц. текст : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. : станом на 1 січня 2006 р.]. – К. : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.
3. Цивільний кодекс України [Текст] : офіц. текст : станом на 1 січня 2004 р. – К. : Парламентське вид-во, 2004. – 352 с.
4. Малєин Н. С. Гражданский закон и права личности в СССР / Н. С. Малєин. – М. : Юридическая литература, 1981. – 216 с.
5. Бару М. И. О ст. 1 Гражданского кодекса // Советское государство и право. – 1958. – № 12. – С. 118.

6. Микласевич О. Категорія «зловживання правом»: поняття та форми [Електронний ресурс] / О. Микласевич // Юридичний журнал. – 2010. – № 4. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3476>. Дата доступу: 15. 08. 2015.
7. Kobayashi B. H. Intellectual Property and Standard Setting [Kobayashi B. H., Wright J. D.] // George Mason University Law and Economics Paper Series 09-40, 2010. – 46 с.
8. Petrovcic U. Competition law and standard essential patents: A transatlantic perspective / Petrovcic U. – Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2014. – 218 с.
9. K. Blind. Study on the Interplay between Standards and Intellectual Property Rights (IPRs) / K. Blind, R. Bekkers, Y. Dietrich, et. al; ed. K. Blind. Luxembourg. 2011. – 212 с. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/standardisation-policy/policy-activities/intellectual-property-rights/index_en.htm. Дата доступу: 15. 08. 2015.
10. Royall S. N . Detering «Patent Ambush» in Standard Setting: Lessons from Rambus and Qualcomm / S. N. Royall, A. Tassar, A. D. Vincenzo. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.heinonline.org.ludwig.lub.lu.se/HOL/Page?handle=hein.journals/antitruma23&div=44&?&collection=journals>. Дата доступу: 15. 08. 2015.
11. Kobayashi B. Federalism, Substantive Preemption and Limits on Antitrust: An Application to Patent Holdup / B. H. Kobayashi, J, D, Wright // Journal of Competition Law and Economics. – 2009.– Vol. 5. – № 3. – С. 1-48.
12. Lemley M. A. Patent Holdup and Royalty Stacking / M. A. Lemley, C. Shapiro // Texas Law Review. – № 85. – 2007. – С. 1991-2049.
13. Carrier M. A. Innovation for the 21st Century: Harnessing the Power of Intellectual Property and Antitrust Law / Michael A. Carrier. – Oxford; New York: Oxford UP, 2009. – 412 с.
14. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парламен. вид-во, 2000. – 43 с.

CONCEPT, TYPES AND FORMS OF ABUSE OF ESSENTIAL PATENTS IN PRIVATE STANDARDS

Kozachuk N. O.

Ph.D. Student of the Department of Private International Law of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Scientific Supervisor: Ph. D., Doctor of Law, Associate Professor of the Department of Private International Law Oleksandr I. Vygovskyy.

Abstract. *For the first time in Ukrainian legal science, the need to define the concept of standard essential patent abuse is established and its definition is introduced. It is outlined that if patent holder exercises its rights to standard essential patents, the purpose of it should be protection of innovation through the possibility of reimbursement of research & development expenses as well as reward for innovation, while contrary to that, in case of abuse of this right the purpose is to gain market influence or dominance to conduct royalty stacking or exclude competitors. While in the US and EU doctrines there have been attempts to distinguish types of standard essential patent abuse, such attempts are not systemic and are inconsistent as to their types and forms, classification of standard essential patent abuse to types and main forms of implementation is suggested. The nature of such types of standard essential patent abuse as patent ambush and patent hold-up is analyzed. The most common types of standard essential patent abuse, such as refusal to license the respective patent, the use of injunctive relief and royalty stacking are defined.*

Key words: *standard essential patent, patent hold-up, injunctive relief, royalty stacking, refusal to license.*

Referances

1. Reznikova V. Zlovjyvannya pravom: ponyattya ta oznaky / V. V. Reznikova // Universytetski naukovi zapysky. – 2013. – № 1. – S. 23-35.
2. Konstytuciya Ukrainy [Text] : ofic. text : [pryynyata na pyatyy sesii Verkhovnoi Rady Ukrainy 28 chervnya 1996 r. zi zminamy, vnesenyymy Zakonom Ukrainy vid 8 hrudnya 2004 r. : stanom na 1 sichnya 2006 r.]. – K. : Min-vo Yustycii Ukrainy, 2006. – 124 s.
3. Cyvilnyy kodeks Ukrainy [Text] : ofic text : stanom na 1 sichnya 2004 r. – K. : Parlamentske vyd-vo, 2004. – 352 s.
4. Malein N. S. Grajdanskyy zakon i prava lichnosti v SSSR / N. S. Malein. – M. : Yuridicheskaya literatura, 1981. – 216 s.
5. Baru M. I. O st. 1 Grajdanskogo kodeksa // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. – 1958. – № 12. – S. 118.
6. Myklasevych O. Kategoriya «zlovjyvannya pravom»: ponyattya ta formy [Elektronnyy resurs] / O. Myklasevych // Yurydychnyy jymal. – 2010. № 4. – Rejym dostupu: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3476>. Data dostupu: 15. 08. 2015.
7. Kobayashi B. H. Intellectual Property and Standard Setting [Kobayashi B. H., Wright J. D.] // In George Mason University Law and Economics Paper Series 09-40, 2010. – 46 s.
8. Petrovcic U. Competition law and standard essential patents: A transatlantic perspective / Petrovcic U. – Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2014. – 218 s.
9. K. Blind. Study on the Interplay between Standards and Intellectual Property Rights (IPRs) / K. Blind, R. Bekkers, Y. Dietrich, et. al; ed. K. Blind. Luxembourg. 2011. – 212 s.. [Elektronnyy resurs]. Rejym dostupu: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/european-standards/standardisation-policy/policy-activities/intellectual-property-rights/index_en.htm. Data dostupu: 13. 05. 2015.
10. Royall S. N. Deterring «Patent Ambush» in Standard Setting: Lessons from Rambus and Qualcomm / S. N. Royall, A. Tassar, A. D. Vincenzo. [Elektronnyy resurs]. Rejym dostupu: <http://www.heinonline.org.ludwig.lub.lu.se/HOL/Page?handle=hein.journals/antitruma23&div=44&?&collection=journals>. Data dostupu: 15. 08. 2015.
11. Kobayashi B. Federalism, Substantive Preemption and Limits on Antitrust: An Application to Patent Holdup / B. H. Kobayashi, J. D. Wright // Journal of Competition Law and Economics. – 2009.– Vol. 5 – № 3. – S. 1-48.
12. Lemley M. A. Patent Holdup and Royalty Stacking / M. A. Lemley, C. Shapiro // Texas Law Review. – № 85. – 2007. – S. 1991-2049.
13. Carrier M. A. Innovation for the 21st Century: Harnessing the Power of Intellectual Property and Antitrust Law / Michael A. Carrier. – Oxford; New York : Oxford UP, 2009. – 412 s.
14. Zakon Ukrainy «Pro ohoronu prav na vynahody i korysni modeli» / Verkhovna Rada Ukrainy. – Ofic. vyd. – K. : Parlamen. vyd-vo, 2000. – 43 s.

ПОНЯТИЕ, ВИДЫ И ФОРМЫ ЗЛОУПОТРЕБЛЕНИЙ ПРАВАМИ НА ПАТЕНТЫ, НЕОБХОДИМЫЕ ДЛЯ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ СТАНДАРТОВ

Козачук Н. О.

Аспирант кафедры международного частного права, Институт международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Научный руководитель: доктор юридических наук, доцент кафедры Международного частного права А. И. Выговский.

Аннотация. В статье впервые в украинской правовой науке обоснована необходимость определения понятия злоупотребления правами на патенты, необходимые для функционирования стандартов, и предложено соответствующее определение. Определено, что в случае реализации патентообладателем прав на патенты, которые включены в стандарты, назначением права на патент является защита инноваций путем возможного возмещения расходов на изобретение и получение вознаграждения за инновационную деятельность, в то время как на самом деле в случае злоупотребления таким правом происходит получение влияния на рынок или доминирующего положения для взыскания бесосновательно больших роялти или исключения конкурентов с рынка. Учитывая то, что в доктрине США и ЕС хотя и существуют попытки выделить раз-

ные типы злоупотреблений правами на патенты в стандартах, такие попытки не имеют системного характера и смешивают их виды и формы, предложена классификация злоупотреблений правами на патенты в стандартах на виды и выделены основные формы, в которых эти злоупотребления могут воплощаться. Раскрыта сущность таких видов злоупотреблений правами на патент как патентная засада и удержание патента. Определены наиболее распространенные формы осуществления злоупотреблений правами на патент путем отказа в предоставлении лицензии на соответствующий патент, применения судебного запрета на его использование или требования уплаты множественных роялти.

Ключевые слова: патент, который необходим для функционирования стандарта, злоупотребление правом, удержания патента, патентная засада, судебный запрет, нагромождение роялти, отказ в предоставлении лицензии.